

1. Kohteen nimi

Kotitalousoppilaitos (Paatela)

2. kohdetyyppi

Oppilaitospuisto

3. Kunta

Järvenpää

4. Kylä tai kaupunginosa

Lepola

5. Osoite

Sibeliuksenkatu, 04400
Järvenpää

6. Peruskarttanumero ja koordinaatit

2043 06 : 6707 / 2560

7. Pinta-ala

11ha

8. Omistaja ja yhteystiedot

Keski-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymä

9. Käyttö - yksityinen / julkinen**10. Kaavoitustilanne**

Tällä hetkellä voimassa YO - 8 (opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue). Asemakaavan muutos ollut vireillä, jossa Paatelan edessä olevaa puistoa esitetty suojeltavaksi

11. Suojelutilanne

Asetuksella on suojeltu 7.9.1989 Opisto puistoinen. Museoviraston aiempien lausuntojen mukaan Schalinin suunnitelman henki on säilytettävä. Puukujanne Paatelaan on tärkeä säilytettävä elementti.

12. Suunnittelutilanne

Alueelle on suunniteltu kulttuuripolkua ja uutta opistorakennusta. Schalinin suunnitelmaa ei olla palauttamassa. Puistoa hoidetaan pienimuotoisesti suunnitellen vähän kerrallaan tarpeen mukaan. Puukujannetta on jo uusittu osittain. Luonnonvaraisina olevia alueita pyritään säilyttämään jatkossakin sellaisina. Joitakin niistä pyritään hoitamaan ja kehittämään tyypillisenä tervaleppälehtona rannassa, saarnimetsikkönä tai tammimetsänä. Hoidetun puiston osalta ei ole olemassa laajamittaisia suunnitelmia.

13. Kohteen perustamisajankohta ja tärkeimmät muutokset

Opistorakennus (Paatela) ja sen lähiympäristö on rakennettu 1928 - 30. Paatelan sisäpihan on suunnitellut 1944 Katri Luostarinen. Nykyään puiston alkuperäisistä suunnitelmista ei ole jäljellä kuin rippeet.

14. Suunnittelijat, rakennuttajat, toteuttajat

Puiston on suunnitellut Bengt Schalin ja opistorakennuksen Jussi ja Toivo Paatela. Opiston koulutilan Kyrölän piha-alueet on suunnitellut Maija-Liisa Ahtela. Paatelan sisäpiha vuonna 1944: Katri Luostarinen.

15. Keskeiset historialliset vaiheet

Alkujaan alueella oli kartano 1700 - 1800-luvuilla, jolta ajalta ovat peräisin alueen vanhimmat puut mäen päällä (mm. saarnet). Tällöin alue ensimmäisen kerran muotoutui puistoksi. Suunnitelmallinen kunnostus alkoi rautateiden ylipuutarhurin W. Nykopin toimesta vuonna 1915. Vuonna 1918 rakennettiin kasvihuone samalle paikalle, missä nykyäänkin on uudempi kasvihuone. Tämän vieressä oli hedelmätarha, joka oli jo kartanoiden aikaan olemassa marjatarhana. Ensimmäisen opistoajan toteutumattoman

puistosuunnitelman teki Gustav Ignatius. Vuonna 1928 teki Bengt Schalin suunnitelman, joka toteutettiin. Vuonna 1925 Westermarkin kantatila meni valtiolle, jotta saatiin perustettua myös Maatalousnormaalikoulu tien toiselle puolelle. Westermarkin kartanon aikaan A. W. Westermark ja hänen poikansa Bjarne harjoittivat kasvinjalostustoimintaa maillaan. Maatalouskoulun harjoitustilana toimi Kyrölän tila, jonka pinta-ala on 12ha. Kotitalousopettajaopisto (Paatela) peruskorjattiin vuosina 1978 - 1983. Itse puiston osalta voidaan todeta, että se on ajan mittaan vähitellen muuttunut. Vanhoja puita on kaadettu, uusia on istutettu ja jotkut alueet ovat metsittyneet. Maatalousnormaalikoulun (nyk. maaseutuopisto) puiston suunnitelman on myös tehnyt B. Schalin. Myös tämä puisto on muuttunut samaan tapaan kuin Paatelan puisto. Tosin tämän alueen eteläpuolelle on tullut 1970-luvulla oppilasasuntola-alue ja uusi koulurakennus.

16. Kohteen sijainti ympäristössä

(maiseman luonnontekijät, rakennetun ympäristön tärkeimmät piirteet)

Kohde sijaitsee Järvenpään kaupungin eteläpuolella Tuusulanjärven itärannalla. Järvenpääntie kulkee alueen läpi jättäen Maaseutuopiston ja Kyrölän itäpuolelle ja Paatelan länsipuolelle. Maasto on vehmasta ja lievästi mäkistä peltojen laikuttamaa maaseutumaista esikaupunkialuetta. Kulttuurihistoriallisesti kohde sijoittuu erittäin tärkeään miljööseen; Ainola ja Aleksis kiven mökki mm. ovat aivan lähellä.

17. Sommitelman keskeiset piirteet

(osa-alueet ja niiden luonne, akselit, sommitelman suhde rakennuksiin, näkymät)

A: Paatela: Paatelaan johtaa lehmuskujanne ja käytävä pohjoisesta. Kujanteen itäpuolella on laaja nurmikenttä ja hedelmä- & marjaviljelyksiä siisteissä riveissä. Viljelykset ovat osittain kadonneet. Kujanteen länsipuolella on maisemapuisto, jossa laajan nurmikentän reunalla on puu- ja pensasryhmiä. Tällä länsilaidalla kulkee myös toinen käytävä järven rantaan myötäillen. Aivan järven rantaan on jätetty kapea metsäinen tervaleppää ja koivuja kasvava vyöhyke. Puoliväliin tätä vyöhykettä on sijoitettu uusi rantasauna vanhan tilalle. Paatelan talon läheltä on poistettu lähes kaikki kasvit ulkoseinien remontin vuoksi. Paatelasta kaakkoon on Ahola niminen rakennus, joka kuuluu pihapiiriin. Tässä kohdin on mäki, joka kasvaa harvaa sekametsää. Paatelan eteläpuolella on pieni kuusiaidan rajaama piha, jossa on muutama hedelmäpuu. Paatelan länsisivusta on lähellä järveä. Tällä puolella kasvaa tervaleppää ja jaloja lehtipuita ja aivan talon vieressä pensaiden siimeksessä on myös maakellari. Paatelan pohjoinen kunniapiha on kasveista lähes tyhjä, mutta nurmikentän alkaessa on käytävän alussa useista yksilöistä puuryhmiä. Hedelmäviljelysten itäinen sivusta on rajattu kuusiaidalla, jonka sisäpuolelle sijoittuu kasvihuone ja punainen puurakennus. Lähempänä Paatela tällä puolen on myös punaiset puiset opiskelija-asuntolat. Järvenrantakäytävä johtaa Paatelan pohjoispuoliseen mäen päällä olevalle toiselle opistorakennukselle ja pienelle asuinkerrostalolle. Tätä aluetta sävyttävät ristiin rastiin kulkevat käytävät ja isot jalot lehtipuut maisemapuistomaisesti sommiteltuina. Paatelan nurmikenttä kapenee tätä aluetta lähestyttäessä ja päättyy käytävään. Tässä kohdin kapean nurmen molemmin puolin on sankat metsiköt. Molemmille paikoille päästään pysäköintipaikan kautta, josta lähtee pääkäytävä Paatelaan ja käytävät molemmin puolin Mäelle toiselle opistorakennukselle.

B: Maatalousnormaalikoulu nyk. Maaseutuopisto: keskuksen tällä alueella muodostaa opistorakennus ja sen yhteydessä olevat kaksi asuinrakennusta sekä vaja. Näiden rakennusten muodostama pihapiiri kasvaa suuria havu- ja lehtipuita. Tyyllisesti alue on maisemapuistomainen, joten tiukkoja muoto-osia ei ole. Pääkäytävä tulee suoraan lännestä ja muodostaa suorakaiteen muotoisen asfalttialueen päärakennuksen länsilaidalle. Pohjoislaidalla asfalttialuetta on puinen vajarakennus. Opistorakennuksen itäpuolella on vanha kuusiaita, jonka toisella puolella avautuu teollisuusmiljö. Etelään kohti uutta opistorakennusta ja opiskelija-asuntoja lähtee käytävä, joka länsipuolella on hernepensasaidan rajaama omakotitalon piha. Hernepensasaidan eteläpuolella on vanha hedelmätarha ennen uusia alueita. Uusi alue sijoittuu Maaseutuopiston vanhan pihapiirin ja kahden muun vanhan kokonaisuuteen liittyvän pihapiirin väliin. Vanhat pihapiirin ovat kaikki eri mäkien päällä. uusi alue on laaksossa. Uudet rakennukset on sommiteltu tylsästi pääilmansuuntien mukaan ja niiden puutarhat poikkeavat merkittävästi vanhoista pihapiireistä. Sommittelu on karua ja hyvin formaalista 1970-luvun tyyppillistä puistotyylä. Etelä puolen kaksi vanhaa pihapiiriä ovat sijoittuneet metsiköiden sisälle. Varsinaista puutarhasommitelmaa niissä ei ole. Itäisimmässä pihapiirissä nykyinen asukas tosin harrastaa hyöty- ja koristekasvien viljelyä maanläheisesti.

C: Kyrölä: tämä entisen opetustilan rakennukset sijaitsevat melko metsäisen alueen keskellä. Täältä löytyy mm. vanhoja hedelmäpuiden jäänteitä, vanha rauhoitettu

kolmihaarainen mänty ja kolme luonnonläheistä pientä puutarhaa rakennuksineen. Pohjoisimmassa pihapiirissä toimii nykyään päiväkotia.

19. Kasvillisuus

(tärkeät kasvustot, puukujat, koristeistutukset, puu- ja pensasryhmät, yksittäispuut ja -pensaat)

A: Paatela: lehmuskujanteen länsipuolisen maisemapuiston pääpuulajeina on mm. tammia, hopeapoppeleita, koristeomenapuita ja hopeakuusia. Paatelan rakennuksen edessä on mm. mongolianvaahteraa ja douglaskuusta. Paatelan itälaidalla kasvaa vuorimäntyryhmä ja vieressä Aholaan menevän käytävän kupeessa on varsin mainiosti viihtyvä katsura. Näin pohjoisessa tämä on harvinaista. Uuden rantasaunan yhteyteen on istutettu norjanangervoa. Myös maisemapuistoon on tehty uusia istutuksia, kuten saarnia ja tammia. Paatelaa vastapäätä mäen päällä olevan opistorakennuksen ja kerrostalon muodostamassa miljöössä on suuria saarnia mäen rinteessä (k t s. kartta). Kerrostalon vieressä kasvaa laajalatuksinen japaninjalopähkinä. Ko. talon pohjoisseinustalla on marjakuusia ja sen länsipuolella järven rannassa on saarnimetsikkö. Kerrostalon etelänpuoleisimman rapun ulko-ovea kehystää erikoisena ratkaisuna viiniköynnös. Tämän mäkimiljöön tyypillisiä muita puita on mm. metsälehmus, tammi, vaahtera, pihdat, poppelit ja koristeomenat. Pensasistutukset ovat koko alueella monipuolisia ja runsaita. Niiden lajivalikoima selviää liitteenä olevasta kartasta. Merkittävin kaadettu puu on Paatelan edessä ollut berliinipoppeli.

B: maatalousnormaalikoulu nyk. Maaseutuopisto: Koulu sijaitsee mäen päällä ja sinne johtaa lyhyt tie peltomaiseman läpi. Tietä reunustaa nuoret lehmukset. Mäen juurella kasvaa porttiaiheena hopeapajua. Länsi- ja pohjoispuoli mäestä on metsää, jossa puulajeina on mm. mänty, koivu, kuusi, tuomi ja vaahtera. Itse pihapiirissä pohjoisimman omakotitalon pihalla kasvaa marjakuusta, hevoscastanja, iso omenapuu jne. Toisen omakotitalon pihalla on omenapuita ja erittäin komeita vanhoja mäntyjä opistorakennuksen puolella. Pihapiirin vajan takana kasvaa villinä jättibalsamia. Opistorakennuksen itäpuolella on vanha ylikasvanut kuusiaita, vaahteroita ja nurmikon keskellä vanha mänty. Uuden opistoalueen pääpuulajit ovat taalainmaankoivu, serbiankuusi, pylväshaapa, terijoensalava, pihlaja ja kurturuusu. Eteläisten vanhojen pihapiirien metsikköjen puulajit ovat mm. mänty, koivu, vaahtera ja pihlaja.

C: Kyrölä: metsäinen miljöö muodostuu pääasiassa mäntyjä, koivuja, vaahteraa, tuomea ja pihlajaa kasvavista lajeista. Istutettuna löytyy myös hopeapajua, omenapuita, tammia, punapajuangervoa ja lehtikuusia. Lehtikuuset ja omenapuut vetelevät osittain jo viimeisiään.

20. Kohteen yleisvaikutelma

(omakohtainen ensivaikutelma, kasvillisuuden ja rakenteiden kunto, käytön aiheuttamat häiriötekijät)

Paatelan puisto vaikuttaa hyvin mielenkiintoiselta ja rehevältä, sillä alue on kyetty täyttämään runsaalla kasvilajivalikoimalla. Osa lajeista on tosin ajan mittaan kadonnut. Osa on nykyään myös huonossa kunnossa. Erityisesti poppelit ovat paikoin ränsistyneet. Hoito ei ole aivan riittävää varainpuutteen vuoksi, mutta se ei ole joka kohdassa haitaksi. Alueella on nimittäin monipuolisuutta lisäämään jätetty muutamia osia kehittymään luonnontilaan. Uusia istutuksiakin on tehty, mutta osa niistä on laitettu keskelle nurmikoita ilman sen kummempia suunnitelmia. Mm. saarnia on istutettu paljon Paatelan nurmikentille. Paatelan vieressä olevan Aholan pihassa on omituisella tavalla katkottu isoja koivuja keskeltä latvaa. Ehkä ne kaadetaan vielä kokonaan?... Maatalousnormaalikoulun I. Maaseutuopiston pihapiiri on idyllinen sekoitus suomalaista metsää, pientä puistoa ja vanhaa puutarhaa. Moderni ja tylsä uusi opiston pihapiiri oppilasasuntoineen on sen sijaan groteskilla tavalla ristiriidassa vanhassa miljöössä muiden pihapiirien kanssa. Kyrölä on romanttisen idyllinen miljöö keskellä luonnontilaista metsää. Vaahtera tosin on päässyt

leviämään istutuksista erittäin runsaasti, mikä ei kuitenkaan ole kokonaan huono asia. Kyrölän ränsistyneet omenaviljelmät ovat lievästi musta tahra muuten hienossa ja luonnonläheisessä ympäristössä. Alueen rauhoitetun männyn juurella pöytä ja penkit ovat tien vieressä oivallisena levähdyspaikkana. Muutoinkin tämän paikan lähellä kasvaa upeita mäntyjä, joita voitaisiin ottaa enemmän esille lehtipuuvesakon keskeltä.

21. Kohteen merkittävyys - merkittävä / erityisen merkittävä

(historiallinen, puutarhataiteellinen, maisemallinen ja puutarhanhoidollinen arvo)

Aluetta ei voida arvottaa, koska vertailtavia kohteita ei ole vielä inventoitu riittävästi.

22. Peruskartta ja alueen rajaus

23. Pohjakartta

- ① Paatela (opistorakennus)
 - ② opistorakennus
 - ③ asuintalo
 - ④ opiskelija-asunnot
 - ⑤ Ahola
 - ⑥ navetta
 - ⑦ kasvihuone
 - ⑧ sauna
 - ⑨ marja- ja hedelmätarha
 - ⑩ pysäköinti
 - ⑪ roskakatos
 - ⑫ maakellari
 - ⑬ lipputanko
- ▲ valokuvattu kohde

Tuusulanjärvi

Kyrölään →

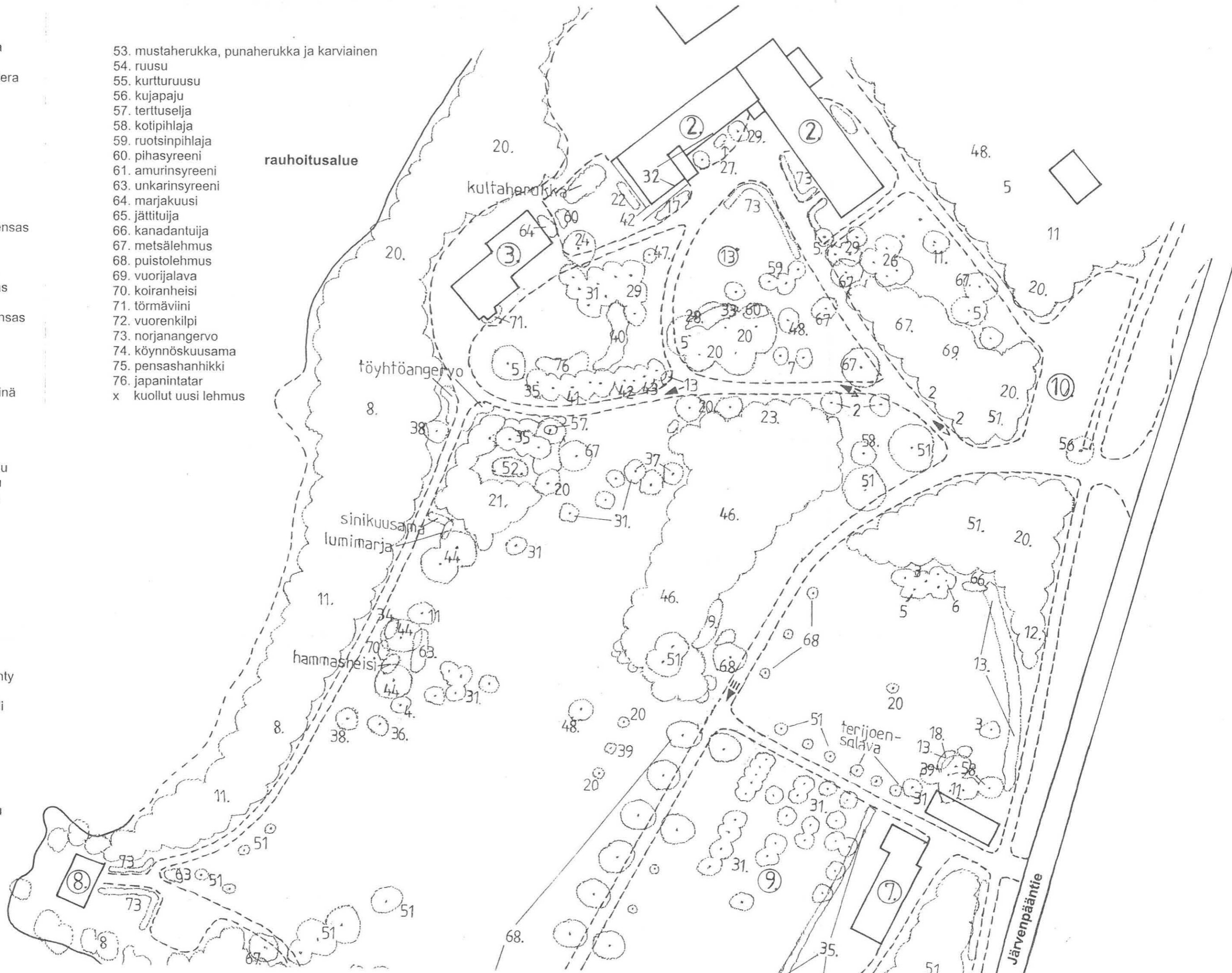
Järvenpää
Kotitalousoppilaitos
Mika Karjalainen

Kasvillisuus

1. kaukaasianpihta
2. japaninpihta
3. mongolianvaahtera
4. saarnivaahtera
5. metsävaahtera
6. verivaahtera
7. hevoscastanja
8. tervaleppä
9. tuomipihlaja
10. happomarja
11. koivu
12. visakoivu
13. siperianhernepensas
14. katsura
15. idänkanukka
16. pähkinäpensas
17. kiiltotuhkapensas
18. aitaorapihlaja
19. komeaonnenpensas
20. saarni
21. punasaarni
22. tyrni
23. syysshortensia
24. japaninjalopähkinä
25. rohtokataja
26. lehtikuusi
27. kehtokuusama
28. kuusama
29. koristeomenapuu
30. marjaomenapuu
31. tarhaomenapuu
32. villiviini
33. jasmike
34. heisiangervo
35. kuusi
36. serbiankuusi
37. hopeakuusi
38. sembramänty
39. metsämänty
40. vuorimänty
41. alppimänty
42. kontortamänty
43. makedonianmänty
44. hopeapoppeli
45. ruhtinaanpoppeli
46. jättipoppeli
47. hapankirsikka
48. tuomi
49. pilvikirsikka
50. douglaskuusi
51. tammi
52. puistoalppiruusu

53. mustaherukka, punaherukka ja karviainen
54. ruusu
55. kurturuusu
56. kujapaju
57. terttuselja
58. kotipihlaja
59. ruotsinpihlaja
60. pihasyreeni
61. amurinsyreeni
63. unkarinsyreeni
64. marjakuusi
65. jättituija
66. kanadantuija
67. metsälehmus
68. puistolehmus
69. vuorijalava
70. koiranheisi
71. törmäviini
72. vuorenkilpi
73. norjanangervo
74. köynnöskuusama
75. pensashanhikki
76. japanintatar
- x kuollut uusi lehmus

24. Valokuvat

I Näkymä pohjoisosassa puistoa

II Näkymä pohjoiseen Paatelalta

III Lehmuskujanne

IV Paatela (opistorakennus)

V Iso metsälehmus

VI Isot saarnet

24b. Valokuvat

I Lipputangot ja näkymä

II Näkymä Maaseutuopistolle

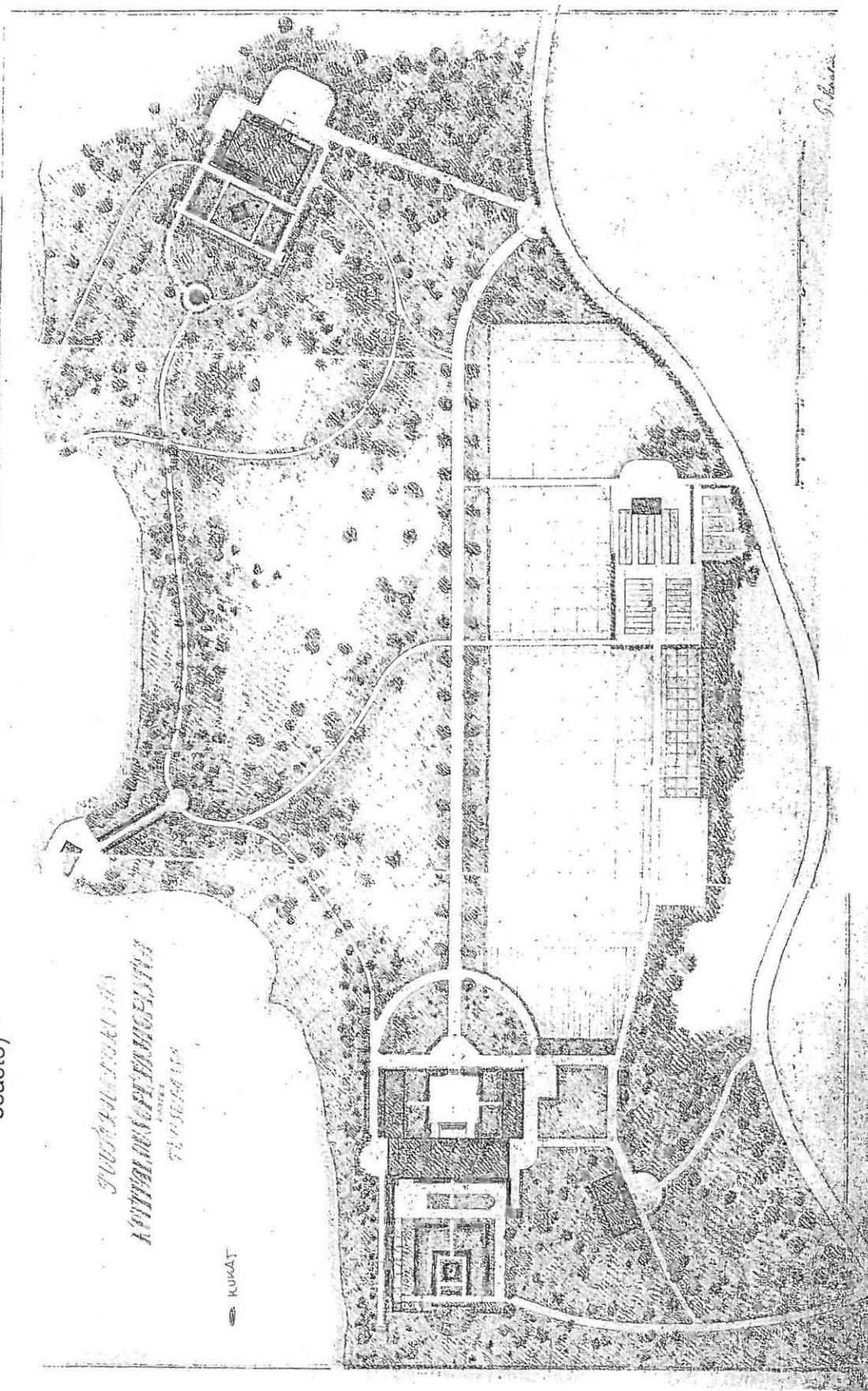
III Maaseutuopiston piharakennus

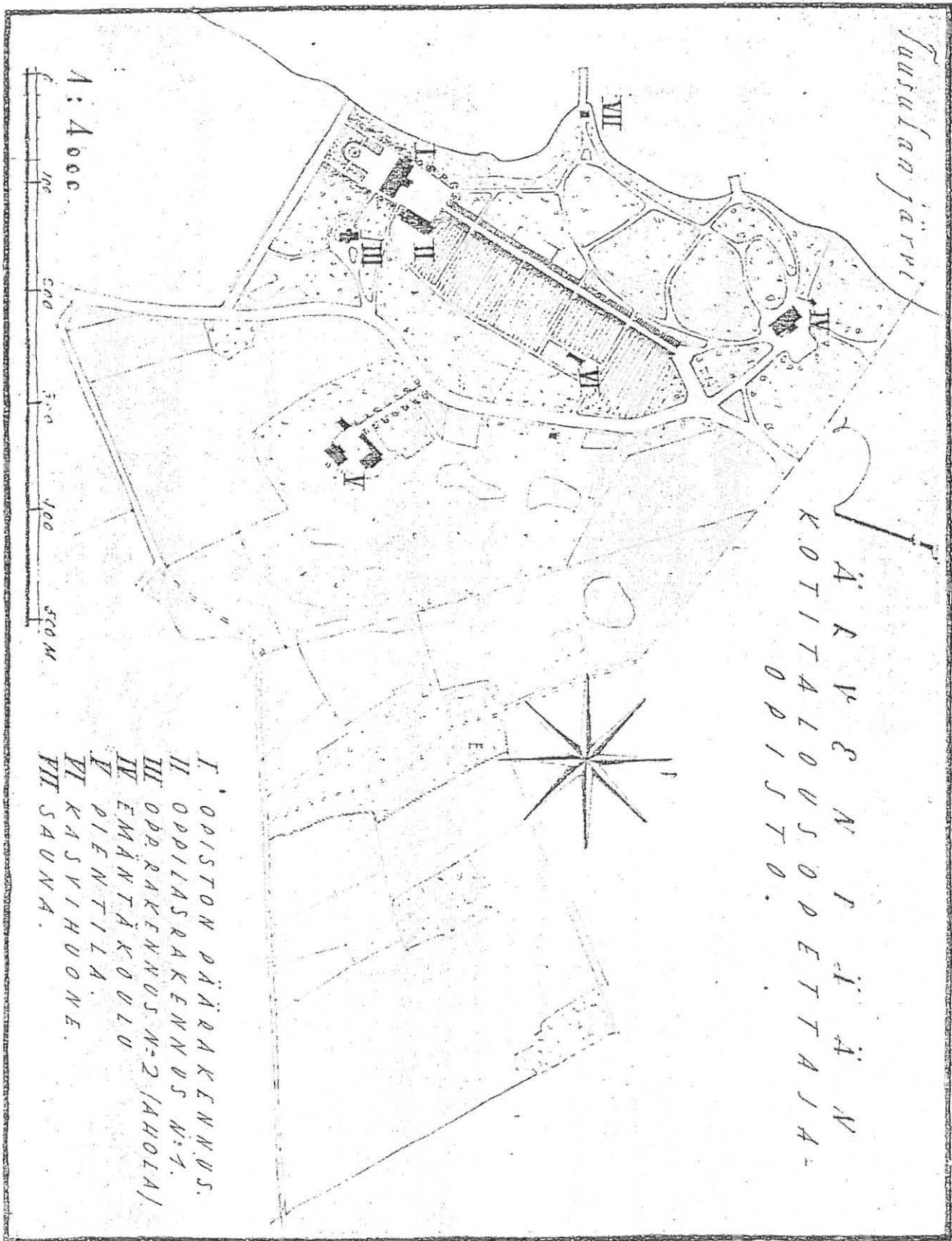
IV Suojeltu mänty Kyrölässä

25. Historialliset kartat ja suunnitelmat

Bengt Schalinin suunnitelma Paatelan puistoksi, 1928. (Museovirasto /Rakennushistorian osasto)

KOTILIESI

(Museovirasto /Rakennushistorian osasto)

Millaiseksi tulevan kotitalousopettajaopiston aluetta suunnitellaan. Arkkite. J. Paatelan «Kotiliedelle» valmistama luonnos. — Kartan vanha, muistorikas päärakennus (kartassa IV) on aiottu käyttää emäntäkouluksi ja sen läheltä tulee vasta laadittava komea puistokuja viemään opettajaopiston aukealle, jonka varrelle ensi aluksi sijoitetaan itse opistorakennus (I) ja toinen oppilasasuntola (II). Toinen oppilasasuntola (III) on Juhani Ahon entinen monivuotinen koti «Ahoja».

27. Muut liitteet

Näkymä Paatelan pääovelle n. 1950-luvulla. (Museovirasto /Historian kuva-arkisto)

Näkymä Paatelalta pohjoiseen n. 1950-luvulla. (Museovirasto /Historian kuva-arkisto)

28. Lähdeaineisto

(kartat, suunnitelmat, kuvat, kirjallisuus, suulliset tiedot)

Suunnitelmat: Bengt Schalinin suunnitelma Paatelan puistoksi vuodelta 1928. Kartat: Kotiliesi-lehti 1926, No:11, sivu 6, mittakaava 1:4000; Maatalousnormaalikoulu ja Kotitalousopisto 1:2000, 1987, Museoviraston Rakennushistorian osasto. Kuvat: Museoviraston kulttuurihistorian kuva-arkisto, MV/Rho. Kirjallisuus: Kotitalousoppilaitosta ja Maatalousnormaalikoulua koskevat mapit (2kpl), joissa on mm. lausuntoja, lehtileikkeitä, esitteitä, karttoja ja valokuvia, Museoviraston Rakennushistorian osasto; Hautamäki Ranja: Historiallisten puutarhojen inventointiopas; Nieminen Seija: Piirteitä Järvenpään kartanon ja sen alueelle perustetun Kotitalousopettajaopiston puutarhojen historiasta, erityistyö suunnitteluopin alalta, 1957, MV/Rho. Suulliset tiedot: Jyrki Lehikoinen, kiinteistöhoitaja, 23.7.2001; Vesa Atso, kiinteistöpäällikkö, 25.7.2001; Johan Salo, huoltotyön johtaja, Hyvinkään kaupunki, 24.7.2001. Kenttäkäynnit: Mika Karjalainen, 23. - 25.7.2001; Mika Karjalainen (valokuvaaja), 25.7.2001.

29. Inventoinnin aihe

Historiallisten puutarhojen inventointi

30. Inventoinnin tilaaja

Museovirasto

31. Ajankohta

4.6. - 31.8.2001

32. Inventoinnin suorittaja ja yhteystiedot

Mika Karjalainen, Ukonvaaja 1 J 90,
02130 Espoo

33. Inventoinnin säilytyspaikka

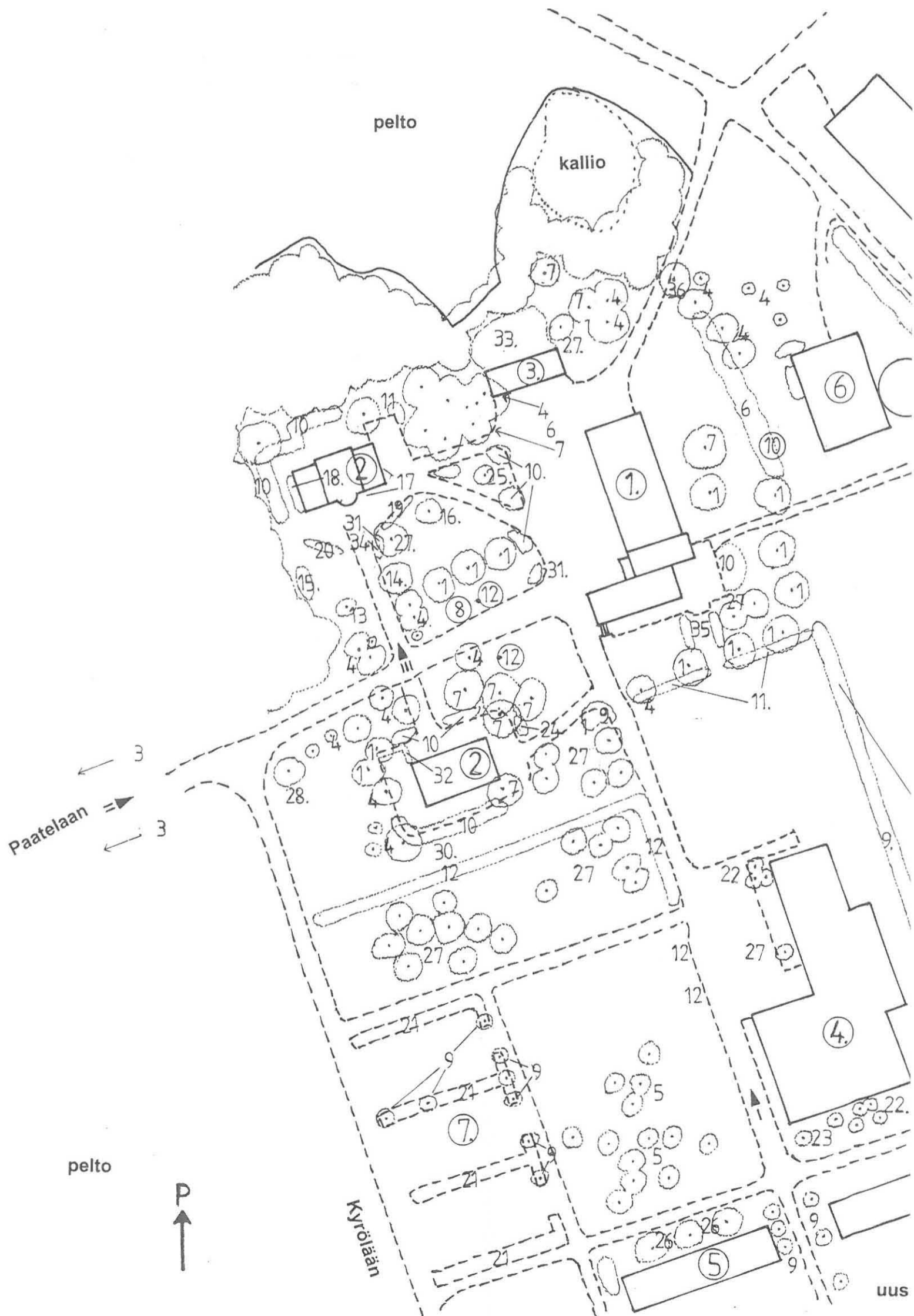
Museoviraston Rakennushistorian osasto

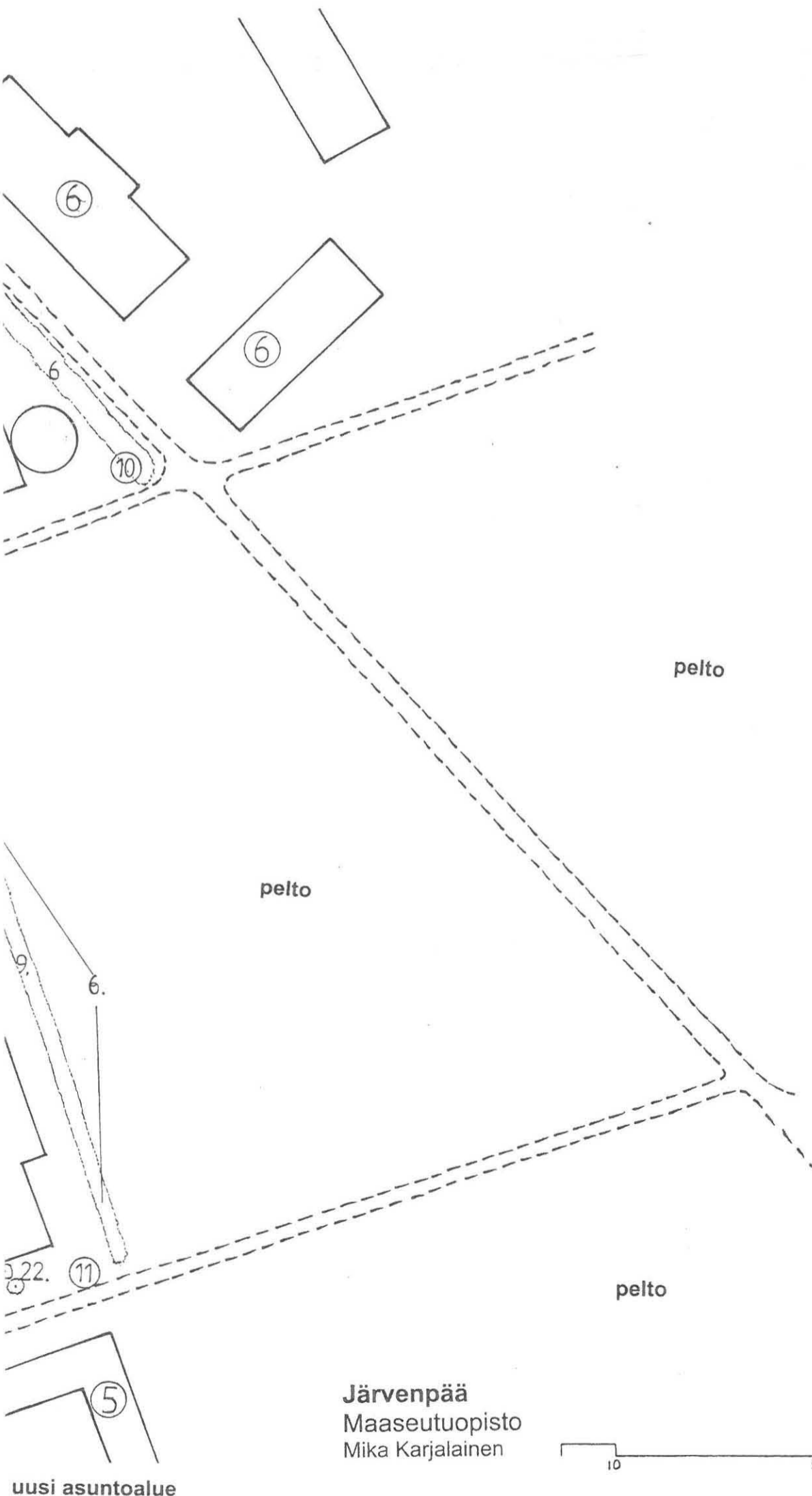
28. Muut liitteet (Maaseutuopisto)

Kasvillisuus

1. vaahtera
2. tammi
3. lehmus
4. koivu
5. taalainmaankoivu
6. kuusi
7. mänty
8. tarhaomenapuu
9. kotipihlaja
10. pihasyreeni
11. juhannusruus
12. siperianhernepensas
13. tuija
14. marjakuusi
15. alppiruusu
16. hevoscastanja
17. villiviini
18. talvio
19. happomarja
20. pensashanhikki
21. kurturuusu
22. serbiankuusi
23. pylväshaapa
24. jasmike
25. vuorijalava
26. terijoensalava
27. tarhaomenapuu
28. hopeapaju
29. vuorimänty
30. auringontähti
31. pioni
32. ruusuangervo
33. jättibalsami
34. onnenpensas
35. punaherukka
36. tuomi

- ① opistorakennus (Maaseutuopisto)
- ② asuinrakennus
- ③ vaja
- ④ uusi opistorakennus
- ⑤ opiskelija-asunnot
- ⑥ teollisuuslaitos
- ⑦ pysäköinti
- ⑧ patsas
- ⑨ kuusiaita
- ⑩ ylikasvanut kuusiaita
- ⑪ roskakatos
- ⑫ lipputanko
- ▲ valokuvattu kohde

Järvenpää
Maaseutuopisto
Mika Karjalainen

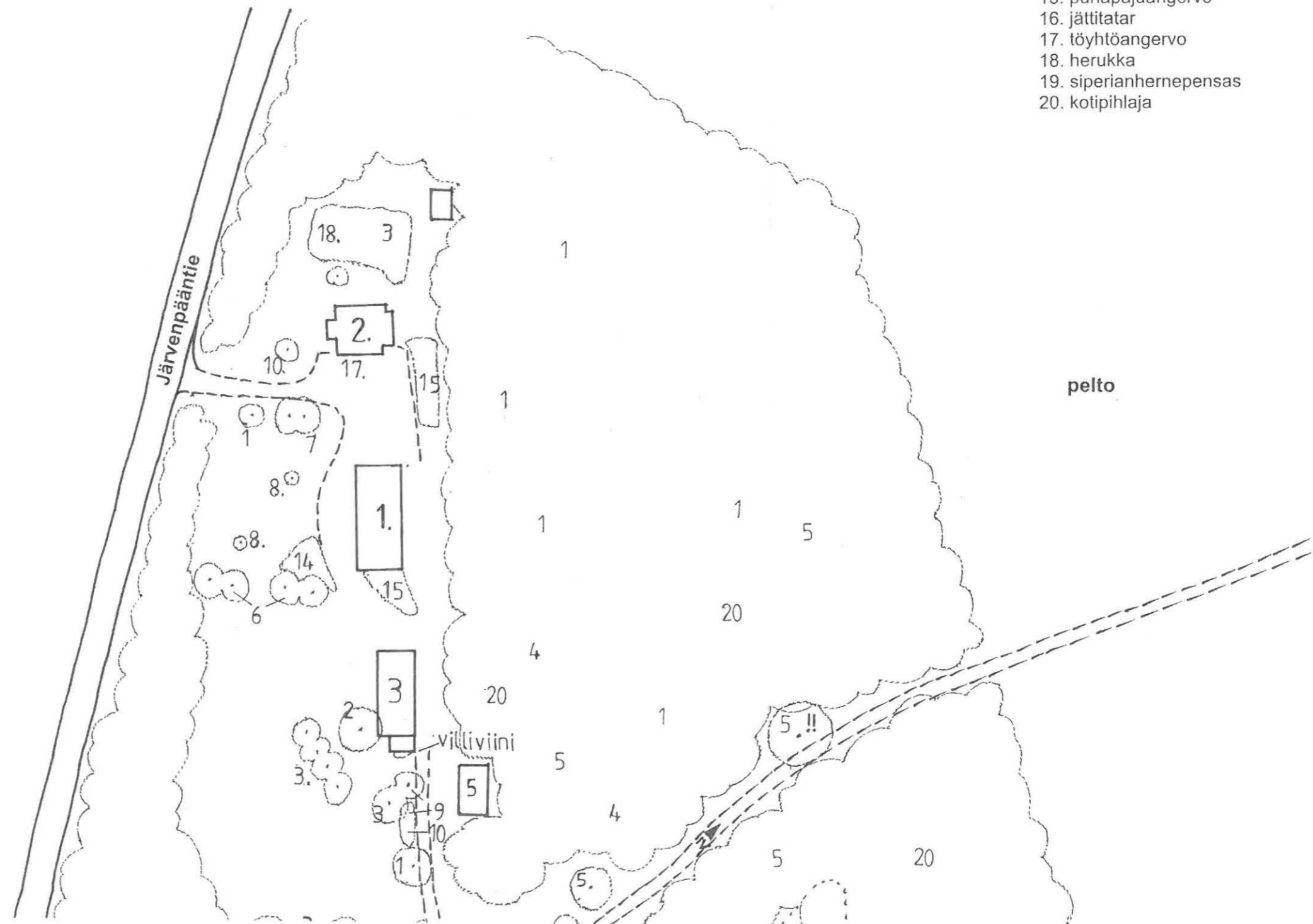

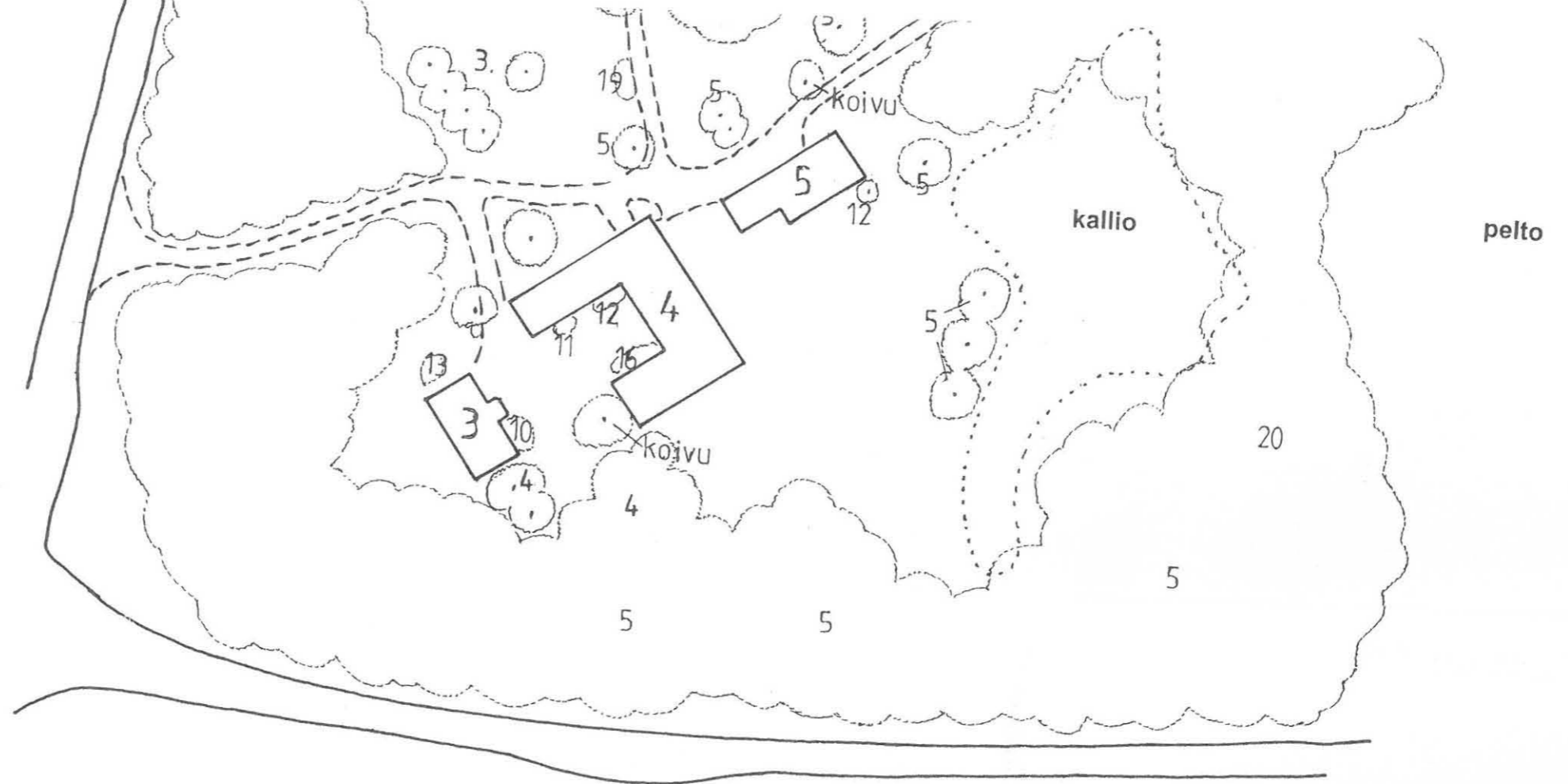
uusi asuntoalue

Kasvillisuus

1. vaahtera
2. tammi
3. tarhaomenapuu
4. tuomi
5. mänty
6. lehtikuusi
7. hopeapaju
8. saarni
9. pihasyreeni
10. unkarinsyreeni
11. hopeapensas
12. terttuselja
13. norjanangervo
14. kurturuusu
15. punapajuangervo
16. jättitatar
17. töyhtöangervo
18. herukka
19. siperianhernepensas
20. kotipihlaja

- ① päiväkoti
- ② asuinrakennus /toimisto
- ③ asuinrakennus
- ④ navetta
- ⑤ vaja
- !! rauhoitettu mänty, puistonpenkit ja pöytä
- ▲ valokuvattu kohde

Järvenpää
Kyrölä
Mika Karjalainen